

Sveriges
Kommuner
och Landsting

Cirkulärnr: 10:9
Dariernr: 10/0624
Handläggare: Ulf Palm
Avdelning: Avdelningen för juridik
Datum: 2010-02-05
Mottagare: Detaljplaner/Bygglov
Bostadsförsörjning
Fastigheter
Inköp
Juridik, kommuner
Juridik, landsting
Kommundirektörer
Landstingsdirektörer
Upphandlingschefer
Fastighetschefer
Rubrik: Nya allmänna bestämmelser för konsultuppdrag inom
arkitekt- och ingenjörsverksamhet (ABK 09)

CIRKULÄR 10:9

Detaljplaner/Bygglov
Bostadsförsörjning
Fastigheter
Inköp
Juridik, kommuner
Juridik, landsting
Kommundirektörer
Landstingsdirektörer
Upphandlingschefer
Fastighetschefer

Nya allmänna bestämmelser för konsultuppdrag inom arkitekt- och ingenjörsvksamhet (ABK 09)

Inom ramen för arbetet i Byggandets Kontraktskommitté, BKK, där bl.a. Sveriges Kommuner och Landsting ingår, har det träffats en överenskommelse om Allmänna bestämmelser för konsultuppdrag inom arkitekt- och ingenjörsvksamhet, ABK 09, som ersätter motsvarande bestämmelser från 1996 (ABK 96).

För att underlätta användandet av dokumentet, och så långt som möjligt skapa enhetlighet bland standardavtalen, har ABK 09 anpassats till den struktur som används för motsvarande dokument inom entreprenadområdet, AB 04 och ABT 06. Arbetet med att ta fram ABK 09 har pågått i två år och det är särskilt två frågor som har bidragit till den långa handläggningstiden nämligen ansvarsfrågorna och nyttjanderätten till uppdragsresultatet.

I likhet med AB 04 och ABT 06 ges det möjlighet för parterna att avtala om annan reglering än den som framgår av ABK 09, så kallade täckbestämmelser. Dessa markeras med ” om inte annat avtalas” eller motsvarande. Paragrafer som innehåller täckbestämmelser markeras med *. Övriga bestämmelser är fasta bestämmelser. Med tanke på det omfattande arbete som ligger bakom framtagandet av ABK 09 bör ändringar i de fasta bestämmelserna undvikas.

ABK 09 kan användas vid upphandlingar så snart de överenskommit mellan parterna i det konkreta fallet. Inom ramen för det s.k. AMA-systemet håller man på att ta fram AMA AF Konsult 09 som är avsedd att tjäna som underlag vid upprättande administrativa föreskrifter för konsultuppdrag. Dokumentet beräknas vara

färdigt i början av maj 2010. Dokumentet kan beställas via Svensk Byggtjänst, www.byggtjanst.se. Av rättighetsskäl bifogas inte ABK 09 detta cirkulär utan även det kan beställas från Svensk Byggtjänst och kostar 95 kronor + moms.

Under våren 2010 kommer Svensk Byggtjänst också att ge ut en ny bok om ABK och då särskilt ABK 09. Författare är Lars Lundenmark, tidigare jurist på STD och Staffan Carenholm, förbundsdirektör på Sveriges Arkitekter.

Nedan kommer vi att kommentera endast de viktigaste förändringarna. Många av ändringarna är för övrigt av rent språklig eller redigeringsmässig karaktär.

Begreppsbestämmelser

En nyhet är att ABK 09 har kompletterats med begreppsbestämmelser som beställning, betalningsplan, budget, förfrågningsunderlag, kontrakt, sidokonsult m.m. Några av begreppsbestämmelserna är ABK-specifika och andra återfinns också i AB 04 och ABT 06.

Kapitel 1

Omfattning

§ 2

För uppdrag som preciserat i förfrågningsunderlag, som kommer att vara det vanligaste formen vid offentlig upphandling, har ABK 09 kompletterats med en rangordningsregel vid motstridiga uppgifter i kontraktshandlingarna. För att ändringar i ABK 09 ska gälla före ABK 09 krävs, på motsvarande sätt som i AB 04 och ABT 06, att ändringarna är upptagna i en särskild sammanställning. Vidare föreskrivs att om det i förfrågningsunderlaget förekommer mot varandra stridande uppgifter eller föreskrifter ska den uppgift eller föreskrift gälla som medför lägsta kostnad för konsulten, om inte omständigheterna föranleder annat.

Kapitel 2

Genomförande

§ 3

Enligt bestämmelsen ska konsulten, om så avtalats, upprätta en plan för kvalitets- och miljöstyrning för uppdraget och genomföra åtagandet enligt planen. Om konsulten trots uppmaning inte fullgör sina skyldigheter enligt bestämmelsen får beställaren vidta rimliga åtgärder på konsultens bekostnad.

§ 7

Bestämmelsen som också finns i AB 04 och ABT 06 reglerar konsultens rättighet och skyldighet att under uppdragstiden utföra beställda ändrings- och tilläggsarbeten, förutsatt att dessa står i omedelbart samband med uppdraget och inte är av väsentligt annan natur. Vid offentlig upphandling finns dock regler som i vissa situationer innebär att beställaren inte utan ny upphandling är berättigad att låta konsulten utföra tillkommande arbete. Vid upphandling över ”tröskelvärdet” enligt LOU, som för närvarande är 1 919 771 SEK vid upphandling av konsulttjänster, får det sammanlagda värdet av tillkommande arbete inte överstiga hälften av det ursprungliga kontraktets värde utan ny upphandling. Motsvarande begränsning finns inte vid upphandling enligt LUF där tröskelvärdet dessutom är 3 849 489 SEK.

§ 9

Även denna bestämmelse finns i AB 04 och ABT 06 och innebär att arbete som utförts utan beställning, eller har utförts utan anmälan om behov av arbete som inte ingår i uppdraget, berättigar inte till ersättning om inte en sådan påföljd med hänsyn till omständigheterna skulle vara oskälig.

Kapitel 3

Organisation

§ 3

I paragrafen som reglerar projektorganisationen föreskrivs också att konsulten inte får byta ut för uppdraget väsentlig personal utan medgivande av beställaren. Medgivande får dock inte nekas om ersättaren har minst likvärdig kompetens och i övrigt är lämpad för uppdraget. Bestämmelsen har tillkommit eftersom beställarna ibland upplever att de inte får det projektteam som konsulten har offererat och att nyckelpersoner ibland byts ut.

§ 5

Enligt bestämmelsen har part inte rätt att utan den andra partens medgivande överlåta avtalet på någon annan, om överlåtelsen är av beaktansvärd betydelse för den andra parten. Av en kommentar till bestämmelsen framgår att vid offentlig upphandling kan konsultens överlåtelse av avtalet till annan konsult vara att betrakta som en väsentlig ändring av avtalet, vilket inte är tillåtet enligt upphandlingsreglerna (LOU/LUF). Detta följer av en dom från EG-domstolen, mål C-454/06, i vilken domstolen konstaterar att åtgärden att en leverantör ersätts med en ny leverantör ska i regelanses utgöra en ändring av ett väsentligt villkor i kontraktet, såvida inte detta byte föreskrivs i det ursprungliga kontraktet, exempelvis genom en klausul om att anlita en underleverantör.

§ 6

Bestämmelsen reglerar frågan om möten. Bl.a. slås fast att krav på skriftlighet är uppfyllt genom anteckning i mötesprotokoll. I en kommentar sägs att vid uppdragets inledning bör ett startmöte hållas där parterna klargör frågor om behörighet, informationsutbyte samt övriga frågor av betydelse för parternas samverkan. Vid offentlig upphandling är det viktigt att parterna vid startmötet inte gör några väsentliga ändringar i villkoren enligt förfrågningsunderlaget.

Kapitel 5

Ansvar

§ 1

Bestämmelsen som avser ansvar för skada är något omformulerad i förhållande till motsvarande bestämmelse i ABK 96. Det är dock ingen ändring i sak. Det föreskrivs således att konsulten ansvarar för skada som denne orsakat beställaren genom bristande fackmässighet, åsidosättande av sedvanlig omsorg eller annan vårdslöshet vid genomförandet av uppdraget. Bestämmelsen om bevisbördan som tidigare fanns i en kommentar har omformulerats och blivit avtalstext. Det ankommer således på beställaren att visa att skada uppstått och göra sannolikt att skadan beror på en felaktighet i konsultens handlingar eller underlåtenhet av konsulten varefter konsulten ska visa att han inte är ansvarig för skadan för att fria sig från ansvar.

§ 3

Ansvarstaket på 120 prisbasbelopp är oförändrat. Bestämmelsen är dock en täckbestämmelse. Den tidigare ansvarsbegränsningen för skador understigande ett halvt prisbasbelopp och skador som görs gällande senare än fem år efter det att uppdraget slutförts och understiger två prisbasbelopp har utgått.

§ 6

Enligt ABK 96 skulle krav på skadestånd för att kunna medföra rätt till ersättning framföras skriftligen snarast efter skadans upptäckt. Denna bestämmelse har medfört problem för beställarna eftersom en icke ovanlig invändning från försäkringsbolagen har varit att skadan har anmälts för sent. För att om möjligt komma till rätta med detta problem har begreppet ”snarast” ersatts med två frister. Skadan skall nämligen framföras skriftligen inom tre månader efter det att beställaren fått skälig anledning att anta att konsulten är ansvarig för skadan, dock senast nio månader efter det att beställaren fått kännedom om skadan. Dessutom gäller att kravet skall framställas inom ansvarstiden som är tio år från den dag uppdraget slutförts eller annars upphört (se § 2).

§ 8

I bestämmelsen, som reglerar beställarens rätt att innehålla ersättning till konsulten som säkerhet för krav på skadestånd, föreskrivs att beloppet får inte överstiga ett prisbasbelopp efter det att konsulten genom skriftlig bekräftelse från sin försäkringsgivare visat att försäkringen omfattar det skadeståndsansvar som kan komma att åläggas konsulten. I en kommentar sägs vidare att det förutsätts att beställaren inte innehåller ersättning utan att ha rimlig anledning att anta att skadeståndsskyldighet föreligger för konsulten.

Försäkring

Bestämmelserna om försäkring (9 – 13 §§) är i princip oförändrade, dvs. konsulten ska ha tecknat en konsultansvarsförsäkring och självriskerna ska vara högst ett prisbasbelopp, om inte annat avtalats. Enligt ABK 96 skulle konsulten lämna in en skadeanmälan till försäkringsbolaget utan dröjsmål. Detta har nu preciserats till inom tre månader om beställaren framställt krav på skadestånd (§ 12).

Kapitel 6

Ekonomi

I detta avsnitt har det inte gjorts några större förändringar i förhållande till vad som föreskrevs under rubrikerna ”Ersättning”, ”Betaling” och ”Avbeställning” i ABK 96. I en kommentar till § 2 har det dock öppnats upp för nya ersättningsformer (incitaments- eller bonusbaserade ersättningsformer, upphandlingsformer relaterade till uppställda mål, uppnådda resultat eller prestation m.m.). I vilken utsträckning sådana ersättningsformer skulle kunna tillämpas också vid offentlig upphandling är svårt att uttala sig om.

Kapitel 7

Rätt till uppdragsresultatet

Frågan vilken nyttjanderätt beställaren skall ha till konsultens arbetsresultat har varit den fråga som varit svårast att finna en gemensam lösning på. Enligt ABK 96 hade beställaren rätt att använda resultatet av uppdraget för avtalat ändamål och användning därutöver förutsatte medgivande av konsulten. Det framfördes från något håll bl.a. krav på en mer långtgående nyttjanderätt eller en i princip fri förfoganderätt över arbetsresultatet. Nu blev det i slutändan inte så utan en kompromiss enligt följande.

§ 1

Beställaren har, om inte annat avtalats, rätt att använda och kopiera redovisat upphandlingsresultat endast för det med uppdraget avsedda ändamålet. I en kommentar sägs att bestämmelsen avser uppdragsresultatet i dess helhet och att beställaren får normalt utöver avtalat uppdrag, på eget ansvar, använda enskilda i uppdragsresultatet redovisade lösningar. Användandet av sådana lösningar får endast ske under förutsättning att upphovsrätt och andra immaterialrättigheter beaktas.

Som framgår är bestämmelsen en täckbestämmelse. Utgångspunkten är dock att användningen skall framgå av avtalet och att användning därutöver kräver medgivande av konsulten. Om beställaren använder delar av upphandlingsresultatet som inte är avtalat sker detta således på egen risk och det går inte att utesluta att ett sådant användande skulle kunna komma i konflikt med upphovsrätten. Var gränsen går är omöjligt att uttala sig om och rekommendationen måste bli att allt nyttjande av arbetsresultatet bör regleras i avtalet.

8 §

Bestämmelsen om äganderätten till originalhandlingarna liksom till de datafiler som handlingarna framställs ur har gjorts till en täckbestämmelse (om inget annat avtalats). Av en kommentar framgår vidare att ABK 09 inte innehåller några bestämmelser om skyldighet för konsulten att arkivera uppdragsresultatet. Anledningen till detta är dels att beställaren har en kopieringsrätt enligt § 1, dels att behovet av arkivering varierar mellan olika uppdrag. Parterna bör därför i det enskilda avtalet överväga behovet av arkivering vad gäller omfattning och tid.

Äganderättsförbehållet i 7.11 i ABK 96 anses ha spelat ut sin roll och har därför utgått.

Kapitel 8

Hävning

Bestämmelserna överensstämmer i princip med tidigare bestämmelser.

Kapitel 9

Tvistlösning

2 §

Kompletterande bestämmelser har införts som innebär att den omständigheten att tvist har hänskjutits rättsligt avgörande inte berättigar konsulten att avbryta uppdraget. Beställaren har inte heller på den grunden rätt att innehålla belopp som inte direkt omfattas av tvisten.

Kapitel 10

Förenklad tvistelösning

Detta är en ny bestämmelse i ABK och innebär att parterna kan gemensamt hän-
skjuta den tvistiga frågan till avgörande av därtill lämpad ojävig skiljeperson (för-
enklad tvistelösning). En motsvarande bestämmelse finns också i AB 04 och
ABT 06.

Frågor om detta cirkulär besvaras av

Ulf Palm, tfn. 08-452 79 81, e-post ulf.palm@skl.se och

Hans Ekman, tfn. 08-452 79 74, e-post: hans.ekman@skl.se

Sveriges Kommuner och Landsting

Avdelningen för juridik

Hans Ekman

Ulf Palm